

"Risale-i Nur'un bahsettiği hakikatlerin aynını binlerce âlimler, yüz binlerce kitaplar daha belîğane neşrettikleri halde, yine küfr-ü mutlaka durduramıyorlar." İzah eder misiniz; bu ifadeler tevazu mu, hakikat mi?

Risale-i Nurların dışındaki İslami kaynaklarda imana ve Kur'an'ın inceliklerine dair meseleler dağınık ve zamanlarının ihtiyacına göre şekillenmiş ve ona göre tarif edilmiştir. İmani mevzular ayrı ayrı ve teknik tariflerle ehil olanlara izah edilmiştir.

Her bir alim bir meseleyi eserinde güzelce tarif etmiş ama tarifler, temsil ve teşbih ile avamın idrakine hitap etmediği için, istifade umumi değil, hususi kalmıştır.

Mesela, **kader konusunu Sad-ı Taftazani elli sayfalık izah ile havassa tam anlatmış, ama avam insanlar bu hususta istifadesiz kalmıştır.** Aynı şekilde İmam Gazali çok güzel telifatlar ile felsefeye derin darbeler vurmuş, ama bu telifatlardan sadece ehil olan ulema istifade edebiliyor.

Bu yüzden bu zamanda bütün İslami kaynaklara tam vukufiyet ve tam mesai mümkün olmadığı için, insanlar sorunları çözmekte zorlanıyor ve tam itminan sağlanamıyor. Bir yandan bu zamanın şartlarının müsaadesizliği, diğer yandan o eserlerin kendi döneminin şartlarına göre yazılması ve havassa hitap etmesi gibi sebeplerden dolayı, eski kıymetli kaynaklar zamanın ihtiyaçlarına tam cevap veremiyorlar.

Risale-i Nur'un, diğer eser ve kaynaklardan farkı, o kaynaklarda dağınık ve hususi olan imani ve Kur'anî meseleleri, temsil ve teşbihlerle toplatıp herkesin anlayacağı seviyeye indirmesidir. Aynı zamanda günümüz meselelerine de ışık tutması, Risale-i Nur'u daha etkili ve parlak yapmıştır.

Risale-i Nurlar temsil ve teşbih dürbünü ile en derin ve en dağınık meseleleri en avam insanın idrak edebileceği bir kıvama ve seviyeye getirmiştir. Gerçek şu ki, sair kaynaklar hususi insanlara hitap ederken, Risale-i Nur umuma hitap ediyor.

Mesela İbn-i Arabi gibi zatlar, bizim eserlerimizi anlamak için bizim makamımıza çıkmak lazımdır, diyor. Ama Risale-i Nurlar her makam ve mevkideki insana yalnız kulağını ve gözünü aç diyor, başka bir şart istemiyor.

Evet temsil ve teşbihin anlatımdaki en büyük misyon ve gayesi, soyut olan manayı somut hale getirmek, derin olan manayı yüzeyle çıkarmak, dağınık hakikatleri bir

noktada toplamak, uzaktaki bir manayı yakınlaştırmak içindir.

Zira insanların büyük bir kısmının zihin ve idrak dünyası, gayet somut, yüzeysel ve dağınık manaları toplamaktan uzaktır. Bu sebeple hatibin derin, soyut, uzak ve dağınık hakikatleri temsil ve teşbih yardımı ile yüzeysel, somut, toplanmış ve yakınlaştırılmış bir şekle getirmesi bir ihtiyaçtır. İşte Kur'an'ın ve onu taklid eden Risale-i Nurların çokça temsil ve hikaye metoduna baş vurması, bu sebeptendir. Zira Kur'an'ın muhatap kitlesinin ekserisi avam ve basit anlayışlı insanlardan oluşuyor. Hal böyle olunca, Kur'an, avam kitlesini eğitmek ve öğretmek için, onların duygu ve fikir alemine temsil ve hikayeler ile tenezzül ediyor, onların fikir ve hissiyatlarını okşayan ve tahrik eden misaller getiriyor.

Nasıl maddi alemde uzaktaki bir cismi çıplak gözle göremediğimiz zaman, yakınlaştırmak için dürbün kullanırız, soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskoba müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere bedel; temsil, hikaye, hayali seyahat gibi anlatım metotlarını kullanmak gerekiyor.

İşte Kur'an ve onun mühim talebesi olan Bediüzzaman Hazretlerinin eserlerinde, temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları bu ince sırdan ileri geliyor. Yani teşbih ve temsil yolu ile hakikatlere uzaktan uzağa baktırıyor.

Mesela, Allah'ın bir ve tek olduğu halde, sayısız mahlukatı aynı anda muazzam bir tedbir ve tasarruf ile karıştırmadan ve yanılmadan yönetmesinin mahiyetini akıl hiçbir zaman kuşatarak ve ihata ile idrak edemez. Ama temsil, teşbih ve misaller ile bu müşkül mesele akla kabul ettirilebilir ya da aklın hayret sancısı ve idrak hazımsızlığı giderilebilir. Benzetme yerinde ve dozajında kullanıldığı zaman, mübalağa değil aynı hakikat oluyor. Bu edebiyat aleminde cari ve yerleşik bir usuldür. Risale-i Nurların diğer kaynaklardan en büyük farkı bu temsil ve teşbih metodunun çokça kullanılmasıdır. Risale-i Nurların belgi olması temsil metodunu kullanmasındandır.

Risale-i Nur'un dışındaki diğer İslami eserler ve kaynaklar da Kur'an'ın malıdır, bizim iftihar tablomuzdur. Onları eleştirmek ve kıymetsiz görmek çok yanlış olur. Kendi meslek ve meşrebimizi yüceltmek, başkalarını yermekten ve kıymetsiz görmekten geçmez. Risale-i Nurlar ortada yokken, İslam'ın sancağını onlar taşımış, dünyaya İslam'ın parlaklığını onlar ilan etmişlerdir. Bu bir bayrak yarışı gibidir; birbirine rakip değil, dost ve kardeşirler.

"Allah'a binlerce şükürler olsun ki, yirmi sekiz senedir dini siyasete âlet ithamı altında, kader-i İlâhî, ihtiyarım haricinde, dini hiçbir şahsî şeye âlet etmemek için beşerin zâlimâne eliyle mahz-ı adalet

olarak beni tokatlıyor, ikaz ediyor; 'Sakin' diyor, 'iman hakikatini kendi şahsına âlet yapma-tâ ki, imana muhtaç olanlar anlasınlar ki, yalnız hakikat konuşuyor. Nefsin evhamı, şeytanın desiseleri kalmasın, sussun.'"

"İşte, Nur Risalelerinin büyük denizlerin büyük dalgaları gibi gönüller üzerinde husule getirdiği heyecanın, kalblerde ve ruhlarda yaptığı tesirin sırrı budur, başka bir şey değildir. Risale-i Nur'un bahsettiği hakikatlerin aynını binlerce âlimler, yüz binlerce kitaplar daha belîğane neşrettikleri halde yine küfr-ü mutlaka durduramıyorlar. Küfr-ü mutlaka mücadelede bu kadar ağır şerait altında Risale-i Nur bir derece muvaffak oluyorsa, bunun sırrı işte budur. Said yoktur. Said'in kudret ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattir, hakikat-i imaniyedir."(1)

Üstad Hazretleri her vesile ile ifade ettiği gibi, burada da **"Risale-i Nurların tesir ve kuvveti, Allah'ın bir inayet ve ikramıdır, benim şahsi ilmimin bir neticesi değildir."** diyerek tahdis-i nimette bulunuyor. Yani Allah'a karşı temellük ve haksız sahiplenme davasında olmadığını beyan ediyor. Bu ihlaslı hal ve Risale-i Nurların hiçbir şeye alet edilmemesi, Risale-i Nurların tesirli olmasında ilk sıraya yerleşiyor.

Risale-i Nur'un diğer eserlerden en büyük farkı; bu zamanın hükümlerine ve gereklerine cevap vermesidir. Bu zamanın manevi sorunlarına ve yaralarına tam mutabık olmasıdır. Aynı zamanda Kur'an'ın manevi ve vehbi bir tefsiridir, ilim ve muhakeme ile değil, Allah'ın bu zamanda, zorda kalmış inananlara bir hediyesi ve lütuf eseri olarak yazdırılmıştır.

Risale-i Nur'un en büyük vasıflarından biri de insanlık içindeki bütün anlayış tabakalarına hitap etmesi ve onları aydınlatabilmesidir. Başka eserlerde bu vasıf çok nadir olarak görünüyor.

Risale-i Nurlar avam havas, cahil alim, zengin fakir, köylü şehirli, her kesime hitap eden bir eser olmasından, bazen bir kelimesi ve cümlesi çok manaların deposu olduğu bir kitap hükmünü alır. Bu yüzden herkesin istifade ve anlayışı, kabiliyet ve idrak seviyesine göre oluyor. Öyle ki, en alt kademedeki avam insan da istifadesiz kalmıyor. Ama batılı bir filozofun eserini ya da doğulu İbn-i Arabinin eserlerini anlamak için onların kıvamına varmak ve o seviyeye çıkmakla anlamak mümkündür. Zira onların eserleri sadece havassa hitap ediyor. Risale-i Nur meyveli bir bahçe gibidir. O bahçede çok uzun dalların ucunda meyveler olduğu gibi, en alt kısmında boyu kısa olanlar için de meyveler vardır. Yani Nurlar kimseyi meyvesiz bırakmayan güzel bir bahçe hükmündedir, denebilir.

Risale-i Nurların, diğer eser ve kaynaklardan farkı, o kaynaklarda dağınık ve hususi

olan imani ve Kur'anî meseleleri, temsil ve teşbihlerle toplatıp, herkesin anlayacağı seviyeye indirmesidir. Aynı zamanda günümüz meselelerine de ışık tutması, Risale-i Nur'u daha tesirli ve parlak yapmıştır.

Risale-i Nurlar temsil ve teşbih dürbünü ile en derin ve en dağınık meseleleri en avam insanın idrak edebileceği bir kıvama ve seviyeye getirmiştir. Sair kaynaklar hususi insanlara hitap ederken, Risale-i Nurlar umuma hitap ediyor.

Evet, temsil ve teşbihin anlatımdaki en büyük misyon ve gayesi, soyut olan manayı somut hale getirmek, derin olan manayı yüzeyle çıkarmak, dağınık hakikatleri bir noktada toplamak, uzaktaki bir manayı yakınlaştırmak içindir.

Zira insanların büyük bir kısmının zihin ve idrak dünyası, gayet somut, yüzeysel ve dağınık manaları toplamaktan uzaktır. Bu sebeple hatibin derin, soyut, uzak ve dağınık hakikatleri temsil ve teşbih yardımı ile yüzeysel, somut, toplanmış ve yakınlaştırılmış bir şekle getirmesi bir ihtiyaçtır. İşte Kur'an'ın ve onu taklid eden Risale-i Nurların çokça temsil ve hikaye metoduna baş vurması, bu sebeptendir. Zira Kur'an'ın muhatap kitlesinin ekserisi avam ve basit anlayışlı insanlardan oluşuyor. Hal böyle olunca, Kur'an avam kitlesini eğitmek ve öğretmek için, onların duygu ve fikir alemine temsil ve hikayeler ile tenezzül ediyor, onların fikir ve hissiyatlarını okşayan ve tahrik eden misaller getiriyor.

Nasıl maddi alemde, uzaktaki bir cisim çıplak gözle göremediğimizden, yakınlaştırmak için dürbün kullanırız, soyut mana ve olguları bulabilmek için, üstüne somut simge ve semboller koyarız, derin ve ince şeyleri görebilmek için mikroskobu müracaat ederiz, dağınık ışıkları toplamak için mercek kullanırız.

Aynı şekilde manalar ve maneviyat alemindeki ince, derin, uzak, dağınık ve soyut manaları anlamak ve görebilmek için, maddi alemdeki mercek, mikroskop, dürbün, sembol gibi şeylere benzeyen bu temsil, hikaye, hayali seyahat gibi anlatım metodlarını kullanmak gerekiyor. İşte Kur'an ve onun mühim talebesi olan Bediüzzaman Hazretlerinin eserlerinde, temsil ve hikayeleri bolca ve kesretle kullanmaları, bu ince sırdan ileri geliyor. Bu teşbih ve temsil yolu ile hakikatlere uzaktan uzağa baktırıyor.

Mesela Allah'ın bir ve tek olduğu halde, sayısız mahlukatı aynı anda muazzam bir tedbir ve tasarruf ile karıştırmadan ve yanılmadan yönetmesinin mahiyetini akıl hiçbir zaman kuşatarak ve ihata ile idrak edemez. Ama temsil ve misaller ile bu müşkül mesele, akla kabul ettirilebilir ya da aklın hayret sancısı ve idrak hazımsızlığı giderilebilir.

Benzetme yerinde ve dozajında kullanıldığı zaman, mübalağa değil, aynı hakikat oluyor. Bu, edebiyat alanında cari ve yerleşik bir usuldür. **Risale-i Nurların diğer kaynaklardan en büyük farkı; bu temsil ve teşbih metodunun çokça kullanılmasıdır.**

- Bu ifadeler tevazu mu, hakikat mi?

Bu sözler tevazu değil hakikattir. Ama bu kitaplarda Risale-i Nur'da olan iki özellik olmadığı için, istifade umumi olamıyor.

Birisi, temsil ve teşbihle hakikatin avamın seviyesine indirilmesidir. O eserler ehli ilim açısından belîğ olabilir, ama bu zamanın avam insanları bu eserleri okumaya ne güç yetirebilirler ne de zaman bulabilirler. Risale-i Nur temsil ve teşbih dürbünü ile ince ve soyut hakikatleri avamın seviyesine indiriyor, yani Risale-i Nur o eserlerin bu zamandaki hazır bir sofrası gibidir.

Diğeri, bu asrın ihtiyaçları o kitaplarda dağınık bir şekilde bulunuyor. O hakikatleri toplayıp herkesin istifade edeceği bir kıvama getirmek ciddi bir çalışma ve tetkik ester. Oysa bu zamanda o eserleri tetkik ve tahkik edecek insan binde bir çıkar. Halbuki Risale-i Nur derli ve toplu hale getirilmiş hazır bir tefsirdir, sadece açıp okumak kalıyor...

(1) bk. [Emirdağ Lâhikası-II, 69. Mektup: Konuşan Yalnız Hakikattir.](#)